

GROTE LIJNEN MET ALLURE

Salomon Kroonenberg was al de leukste hoogleraar van de TU Delft. En nu heeft hij ook nog een steengoed boek geschreven.

Een breed uitwaaiend boek over een moeilijk onderwerp. In een onplechtige stijl, die een feest is voor iedere intelligente en betrokken lezer. Van een auteur met recht van spreken. Niet alleen omdat hij zich al een mensenleven lang in de materie heeft verdiept, maar ook vanwege zijn kennis en eruditie op terreinen ver daarbuiten. Een boek dat de gevestigde opvattingen stevig opschudt en waar nodig doorprikt met provocerende stellingnamen. Een boek, kortom, dat je eigenlijk wel gelezen moet hebben.

Heb ik het over de nieuwste van Douglas Hofstadter, van Steven Pinker, van Richard Dawkins, Roger Penrose? Nee, het boek waarover ik het heb is niet van een Amerikaanse of Britse hotshot, maar komt gewoon uit Nederland. Uit Delft nog wel, waar de auteur gewoon hoogleraar is.

Bijna iedereen die hem kent, vindt Salomon Kroonenberg al de leukste hoogleraar van de TU. Hij is een aangenaam en wijs causeur, die net wat meer visie, eigenzinnigheid en individualiteit ten toon spreidt dan de doorsnee hoogleraar uit Delft. Zijn vakgebied is geologie, een van de mooiste wetenschappen die er zijn en bron van vele mooie verhalen. Jarenlang was hij columnist voor Delta en Intermediair.

En nu heeft Salomon Kroonenberg ook nog een boek geschreven met een allure zoals je die in Nederland veel te weinig aantreft. Naar eigen zeggen zat het al tien jaar in zijn hoofd. Dankzij een sabbatical in Bologna is het er nu: 'De menselijke maat'.

Het laat de lezer stilstaan bij de aarde zoals ze tienduizend jaar geleden was. En, meer nog, bij de aarde zoals ze over tienduizend jaar zal zijn. Kroonenberg stelt zich op als 'gids in de diepe tijd' en als 'hulpverlener' die een antidotum toedient tegen de hysterie waarmee de mensheid reageert op veranderingen in haar leefomgeving. Die mensheid, de hoger geplaatsten voorop, raakt over haar toeren van een graadje temperatuurverhoging of een centimeterdje zeespiegelstijging, maar heeft geen benul van wat er op langere termijn te gebeuren staat.

Zondvloed

Hoe het wel in elkaar zit wordt in vijftien hoofdstukken duidelijk. De onderwerpen lopen uiteen van de zondvloed tot Kroonenbergs zus in Loppersum. De schrijver keek al goed uit zijn doppen toen hij nog op het Stedelijk Gymnasium van Middelburg zat en heeft sindsdien heel wat van de wereld gezien.

De aarde verandert niet alleen doordat haar bewoners slordig omspringen met broeikasgassen of fossiele brandstoffen. Die gedachte is menselijke hoogmoed, gemengd met doorgeslagen zondebeseft. In werkelijkheid is de aarde nooit in rust. Ze ondergaat voortdurend cyclische veranderingen, met perioden die miljoenen jaren kunnen belopen en met oorzaken die diep in de kosmos liggen.

Zo af en toe staat er een natuurramp van een werkelijk verschrikkelijk gehalte op het programma. De uitbarsting van een supervulkaan of een grondige herschikking van de continenten. Van alle denkbare rampen heeft de mensheid, die immers nog geen kwart miljoen jaar bestaat, nog maar een fractie meegemaakt. Onze nakomelingen krijgen onherroepelijk de rest op hun boterham. 'Eigenlijk is de moderne mens nog niet écht op de proef gesteld. We meten de natuur nog steeds met de menselijke maat, niet met de maat van de natuur zelf.'

De mens overziet op zijn hoogst 250 jaar. Wat vroeger was dan zijn grootouders en wat later komt dan zijn kleinkinderen ontsnapt aan zijn voorstellingsvermogen. Hij is als een luis die zich geen voorstelling kan maken van de olifant waarop hij zijn leven doorbrengt. Geen wonder dat hij bang is voor een zeespiegelstijging van een meter. Kroonenberg verschaft ons een ruimer perspectief. Weten we wel dat onze voorouders de zee nog twintig maal zo snel zagen stijgen? Die leefden op de bodem van de toen grotendeels droge Noordzee en zagen hem op een gegeven moment vollopen. Aangezien zij het hebben overleefd, moeten wij dat toch ook kunnen?

Kortzichtig

De opwinding van actiegroepen en regeringsleiders over zeespiegelstijgingen en broeikasgassen is letterlijk kortzichtig. De 'alarmerende trends' zijn natuurlijke variaties 'met hooguit een toefje mensenwerk erop'. In het Krijt, zo'n honderd miljoen jaar geleden, was er twintig maal zoveel koolzuurgas als nu en groeiden er broodvruchtbomen op Groenland. Dat is pas een broeikas-effect!

Kroonenberg sluit zich overigens nadrukkelijk niet aan bij de milieusceptische club van Björn Lomborg. Natuurlijk zijn er ontwikkelingen die de aandacht van de mensheid behoeven. Tegelijkertijd moeten we beseffen dat we voor heter vuren hebben gestaan, en zullen komen staan. 'De aardkorst heeft in vijfduizend jaar menselijke geschiedenis nog niet het achterste van zijn tong laten zien.'

SJAAK PRIESTER

SALOMON KROONENBERG: *De menselijke maat - de aarde over tienduizend jaar*, ISBN 90 450 1464 5. Atlas, Amsterdam 2006. 334 p, geïll., € 19,90.